

STICHTING STADSHERSTEL KAMPEN

Apeldoornsestraat 36
8266 AM Kampen
tel. 038-3312377
fax 038-3337123
info@stadsherstelkampen.nl
www.stadsherstelkampen.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Kampen
Postbus 5009
8260 GA KAMPEN

Kampen, 23 juli 2014
Ons kenmerk: AGZB/2014-26
Uw kenmerk:
Onderwerp: Aanvraag monumentenstatus schoolgebouw van het Van Heutszcomplex.

Geacht college,

Hiermee verzoekt de Stichting Stadsherstel Kampen u om het (voormalige) schoolgebouw van het Van Heutszcomplex, Buiten Nieuwstraat 85 te Kampen aan te wijzen tot gemeentelijk monument. Wij verzoeken u de vereiste procedures conform de vigerende erfgoedverordening hiervoor te starten.

Onderbouwing

Het gerenommeerde Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis heeft een uitgebreide bouwhistorische verkenning naar de Van Heutszkazerne uitgevoerd in verband met de destijds op handen zijnde verbouwing van de Van Heutszkazerne. In hun waardestelling beschrijven zij de cultuurhistorische waarden van het schoolgebouw als volgt: *het schoolgebouw uit 1874 is gaaf bewaard. Het exterieur heeft een hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde. Stedenbouwkundig gezien vormt het hoge schoolgebouw een dominant punt aan de Buitennieuwstraat, die verder bestaat uit overwegend tweelaagse bebouwing. Ook het interieur is redelijk gaaf bewaard gebleven en heeft een hoge cultuurhistorische waarde. De in 1961 geplaatste trap, ter vervanging van de eerdere trap heeft een hoge monumentwaarde.*

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg (tegenwoordig de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, RCE) heeft al eens een poging gedaan om de registeromschrijving voor de van Heutszkazerne te wijzigen. Om procedurele redenen is deze na bezwaar van Woningcorporatie De Woonplaats te Groenlo (eigenaar voor deltaWonen) ingetrokken. Inhoudelijk is deze omschrijving niet betwist. Zie onderstaande informatie afkomstig uit het advies van de commissie bezwaarschriften van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 20 januari 2006.

Bij brief van 27 juni 2003 heeft de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (verder te noemen: de RdMz) aan bezwaarde laten weten: *'Bij het Kadaster bent u bekend als gerechtigde ten aanzien van een object dat voorkomt in het register van beschermde rijksmonumenten. Omdat in dit register ten aanzien van het betreffende object een wijziging heeft plaatsgevonden, zend ik u hierbij de actuele gegevens. Mocht u hierover nog vragen hebben, dan kunt u zich wenden tot de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, afdeling Monumentenregistratie.'*

Aan de redengevende omschrijving van het beschermde monument is door de staatssecretaris ambtshalve de volgende passage toegevoegd: *'Aan de achterzijde van het gebouw staat een hoog schoolgebouw (Buiten Nieuwstraat 85). Gebouwd omstreeks 1874. Beide bouwdelen zijn middels een tussenlid en een luchtbrug met elkaar verbonden. Het in rode baksteen opgetrokken schoolgebouw staat op een rechthoekige plattegrond, is vier bouwlagen hoog en wordt bekroond door een waterlijst met daarboven kantelen. De gevels worden geleed door ondermeer pilasters en hoge vensters met roedenverdeling. In het interieur kenmerken de grote leslokalen zich door ondermeer de hoogte, de parketvloeren en het fraaie uitzicht. Het trappenhuis werd in de jaren '50 van de twintigste eeuw gemoderniseerd. Het pand heeft een stedenbouwkundige, architectuur en cultuurhistorische waarde.'*

Naast het bovenstaande wil de Stichting Stadsherstel Kampen nog het volgende onder uw aandacht brengen waaruit voldoende duidelijk wordt dat schoolgebouw en kazerne een eenheid vormen.

Schoolgebouw is een bouwkundige eenheid met de kazerne

Rond 1910 stond het schoolgebouw nog vrij van de kazerne. De bouwkundige verbinding met het U-vormige kazernedeel (die onlangs weer is gesloopt) werd gevormd door een niet-monumentale luchtbrug aan de noordoostgevel en door een eenlaagse aanbouw met een plat dak dat via een lager tussenlid met lichtkap, vermoedelijk tot stand gekomen is na de kazernetijd. Dit bood toegang tot het U-vormige kazernedeel en tevens tot de kantine die zich aan de Botervatsteeg bevond. Die kantine behoorde eveneens bij de kazerne. De eenlaagse aanbouw, van latere datum dan de school, sluit aan tegen de zuidoostgevel en steekt iets uit (waar de vluchttrap vanuit de school via het platte dak op het maaiveld komt). Bij het beoordelen of dit pand een bouwkundige eenheid vormt met het U-vormige deel moet, naast de aanwezigheid van de verbindingen, worden bedacht dat bij een kazerne ook buitenruimten als exercitieplaatsen onderdeel uitmaken van de functie en dat deze buitenruimten daarom ook als een verbindend element zouden moeten worden gezien. Dat op de buitenruimte geen dak zit, heeft met het leerprogramma te maken. Men zou kunnen zeggen dat hier sprake is van een openluchtlokaal. Dat het oude perceel van de school in de gemeentelijke correspondentie steeds onder het monument aan de Oudestraat 216 werd begrepen en niet op een eigen adres aan de Buiten Nieuwstraat, geeft aan dat de gemeente Kampen ervan uitging dat de monumentale bescherming van Oudestraat 216 zich eveneens uitstrekke tot het schoolgebouw.

Naast het bestaan van de bouwkundige verbindingen tussen de oudere kazerne en het achtergelegen schoolgebouw, heeft derhalve bij de beoordeling of ten aanzien van het omstreden bouwdeel sprake was van een beschermd pand, de behandeling tijdens het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en Monumenten Selectie Project (MSP) te Kampen een zeer grote rol gespeeld. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg, nu RCE, heeft zich ten behoeve van de standpuntbepaling in 2002 door het provinciaal welstandstoezicht "het Oversticht" - dat namens de provincie aan het MSP uitvoering heeft gegeven - over de voorgeschiedenis en de opstelling van de gemeente en provincie laten informeren. Dit juist vanwege de constatering dat het onderwerpelijke schoolgebouw niet in het MSP was opgenomen. Immers, bij de uitvoering van het MSP werd het gehele complex met inbegrip van het schoolgebouw behandeld als een reeds beschermd rijksmonument. Noch van de zijde van het Oversticht, noch van de zijde van de gemeente, noch van de zijde van de ambtelijke begeleidingscommissie is daarover destijds twijfel geuit. Zodoende is het gebouw niet voor bescherming in het kader van het MSP voorgedragen geweest. Aan het schoolgebouw is in het voorafgaande MIP echter alle aandacht besteed.

Het werd daarin omschreven als: "Monumentaal pand met vier verdiepingen met een bekroning van kantelen. Vensters met roede-verdeling; op de verdiepingen licht getoogd, op de parterre half rond, Risalieten in de zijgevels en een risalerende entreepartij aan de achterzijde". Bij de gegevens staat vermeld dat het pand in zijn oorspronkelijke functie deel van het kazernecomplex vormde en dat het bouwjaar ca 1850 was. Dit laatste is overigens onjuist, want het schoolgebouw dateert van de periode 1874-1879. Bij het Oversticht is bovendien nooit twijfel geweest over de monumentale waarde van dit onderdeel van de kazerne.

Functionele eenheid

Het schoolgebouw is een belangrijk functioneel onderdeel van de kazerne, dat daarnaast deel uitmaakt van de historische ontwikkeling van het complex. De kazerne is in 1851-53 gebouwd naar ontwerp van N. Plomp en P. Bondam en verving daarbij zowel een oudere kazerne op dezelfde plaats als ook huisvesting voor soldaten in huurwoningen. Bij de bouw in 1851 werden enkele oudere kazernegebouwen uit 1830 en 1842 verbouwd en uitgebreid tot het U-vormige gedeelte. In de kazerne werd het "Instructiebataljon" gevestigd. De kazerne heette daarom ook kazerne van het Instructiebataljon; Van Heutsz werd pas rond 1900 generaal en is in 1851 geboren, de huidige naam van de kazerne dateert uit 1938. De volgende fase bestond uit de in 1855-1856 gebouwde exercitieloods van Bondam. Ook is bijvoorbeeld het pand Oudestraat 220, voorheen een proeflokaal, op een gegeven moment bij de kazerne gevoegd. Zo groeide het complex met de behoeften van de kazerne. De school dateert van ca. 1874.

De School binnen de kazerne

De naam van het bataljon geeft al aan dat een schoolgebouw een onmisbaar element is binnen deze kazerne. In 1850 kwam het Instructiebataljon, in 1877 werd de Hoofdcursus (officiersopleiding) naar het huidige gebouw verplaatst en in 1917 kwam de Centrale Cursus. De lessen werden aanvankelijk in een ander, elders gelegen pand, namelijk in het "gebouw van de Hoofdcursus op de Koornmarkt" gegeven. De bouw van het huidige schoolgebouw hangt samen met de komst van de Hoofdcursus in 1877. De drie genoemde lesfuncties verdwenen in 1924 uit Kampen om te worden opgevolgd door de S.R.O.-I, eveneens een militair onderwijsinstituut, en na WO-II de C.O.A.K., een opleidingsinstituut. Vanaf 1939 was in het schoolgebouw ook de Militaire Geneeskundige Dienst ondergebracht.

Door de tijden heen bleef de militaire functie behouden. Het complex was tot 1973 kazerne. Op het moment van aanwijzing in de jaren 1960 was er dan ook nog steeds sprake van een functionele eenheid van de kazerne. Voor de genoemde militaire opleidingen was een lesgebouw een onmisbaar onderdeel.

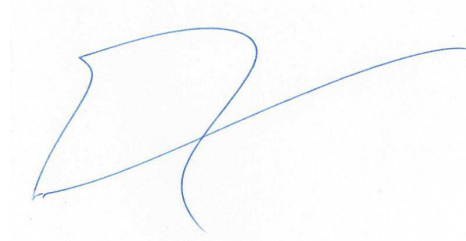
Samengevat zijn wij van mening dat het schoolgebouw een evidente architectonische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde heeft. Tevens is er een duidelijke ensemblewaarde met de reeds beschermde delen van het complex. Er is dus alle reden om de school te beschermen als gemeentelijk monument.

Indien er behoefte is aan een nadere toelichting op deze brief dan vernemen wij dit graag.

Met vriendelijke groet
namens het bestuur,

A.G. van 't Zand-Boerman
secretaris

J.A.W.G. Kleinmeulman
voorzitter